

FACTORII ȘI MĂSURILE DE PREVENIRE ȘI COMBATERE A EROZIUNII SOLULUI ÎN BAZINUL HIDROGRAFIC AL RÂULUI ARGEȘ STABILITE ÎN FUNCȚIE DE INTERESUL MANIFESTAT DE AGRICULTORII DIN ZONĂ

Mădălina-Cristina MARIAN¹

Factorii social-economici alături de cei politici, au contribuit și pot contribui și în viitor în mare măsură la declanșarea și accelerarea fenomenelor erozionale. Acești factori influențează eroziunea prin: modul de producție din trecut, caracterizat prin parcelarea puternică a terenului; distribuția nerațională a parcelelor; forma și orientarea acestora cu lungimea perpendicular pe curbele de nivel; distribuția nerațională în raport cu panta a diferitelor categorii de folosință (arabil, pășune, fâneață, vie, livadă, etc.); ca și concentrarea așezărilor pe zona colinelor, unde pericolul este cel mai puternic. Se mai adaugă agrotehnica nerațională aplicată terenurilor agricole în pantă, lipsa unei raionări pe baze științifice a culturilor în funcție de erodabilitatea solurilor. La extinderea suprafețelor erodate a contribuit reforma agrară dintre cele 2 războaie, căreia i se datorează masivele defrișări de păduri și transformarea pășunilor și fânețelor în teren arabil. În privința tehnicii de producție forestieră, lipsa amenajamentelor sau o greșită amenajare a pădurilor, au avut drept consecințe neregenerarea în bune condiții a pădurilor, degradarea arboretelor și accelerarea eroziunii solului. Pe de altă parte, scosul și transportul rudimentar (sau pe drumuri trasate pe linia de cea mai mare pantă) a produselor forestiere au contribuit la apariția și dezvoltarea ogașelor, ravenelor sau torenților.

În plan politic, atenția asupra prevenirii și combaterii eroziunii, s-a reflectat prin fondurile nesemnificative acordate acestor lucrări. Pe de altă parte, prin Legea 18 s-a favorizat fărâmițarea proprietății pământului, proces care a contribuit la accentuarea fenomenelor erozionale și a creat greutăți în aplicarea lucrărilor de combatere a eroziunii.

Prin activitățile lor, specialiștii pot induce numeroase efecte în desfășurarea procesului de eroziune. Este cunoscut faptul că omul, prin unele intervenții poate frâna ritmul degradării naturale prin eroziune, însă poate și accelera acest ritm. În anii trecuți, omul, odată cu intervenția sa, a creat o ruptură de echilibru în continuitatea și activitatea mediului geografic, prin defrișări abuzive, exploatare intensive de teritorii, distrugeri de pajiști, etc. Acest proces de eroziune antropică a fost determinat de o activitate febrilă și cu o intensitate tot mai mare, cuprinzând teritorii întinse.

Procesul dinamic s-a manifestat și în bazinul hidrografic al râului Argeș, atât prin înlăturarea solului și modelarea reliefului, cât și printr-o activitate de depunere a materialelor rezultate, provocând pagube importante și imobilizând valori materiale prin inundații

¹ Universitatea din Pitești

catastrofale. Astăzi, specialiștii consideră că pot exercita influențe directe sau indirecte asupra procesului de eroziune. Influențe directe prin: sistematizarea și organizarea teritoriului, sistemul de agricultură practicat, execuția și exploatarea lucrărilor antierozionale și influențe indirecte date de interesul manifestat față de problemă, legislația existentă în domeniu și resursele umane.

Prin organizarea teritoriului agricol, ar avea loc o activitate complexă, atât tehnică cât și economică, activitate care ar urmări îmbunătățirea modului de folosire a terenurilor agricole pe o suprafață de teren. Agricultorii consideră ca obiectiv principal restructurarea suprafețelor agricole, a parcelării acestora în raport cu condițiile naturale, cu tehnicile agricole aplicate și cu condițiile economico-sociale ale zonei. Este, de asemenea, importantă precizarea lucrărilor ingineresti necesare în zonă, și anume a celor de infrastructură pe de o parte și a lucrărilor de îmbunătățiri funciare (amenajări antierozionale, îndiguri, irigații, desecări, drenaje) pe de altă parte. Obiectivul principal îl constituie și stabilirea cerințelor din zonă față de protecția resurselor naturale ale solului și în special a apelor, incluzând aici problematica privind prevenirea eroziunii și altor procese de degradare a solului, prevenirea poluării cu substanțe chimice contaminate, modificări în folosințele cu rol protector al terenului, iar în cazuri limită, trecerea în conservare a unor terenuri agricole.

Aceste lucrări de organizare a teritoriului sunt probleme de interes național (public), de perspectivă imediată, sau de durată lungă. Lucrările ar include elemente de conservare a solului, de evitare a unor dezastruri naturale (inundații, alunecări de teren, colmatări de drumuri, ș.a.), de dezvoltare generală a agriculturii și a populației locale (comasarea terenurilor excesiv parcelate), de strategie națională (asigurarea securității alimentare, prevenirea unor dezechilibre și conflicte sociale interne).

Toate aceste probleme se pun în mod diferit în funcție de mărimea exploatațiilor agricole și de stadiul de amenajare a teritoriului cu lucrări de îmbunătățiri funciare. Se poate pune însă problema corelării lucrărilor de organizare a teritoriului cu cele de îmbunătățiri funciare. Această corelare este absolut obligatorie pentru a putea asigura buna funcționare și eficiența acestora. Acolo unde lucrările de îmbunătățiri funciare sunt în curs de proiectare, această corelare se poate realiza prin proiectare concomitentă și în deplin acord a celor două categorii de lucrări. Dacă se au în vedere terenuri cu lucrări de îmbunătățiri funciare existente, ca de altfel majoritatea terenurilor din B. H. Argeș, orice nou proiect de organizare a teritoriului trebuie să țină cont și să se adapteze amenajărilor existente.

Amenajarea antierozională a terenurilor în pantă constituie pentru specialiștii din zonă o categorie extrem de importantă de lucrări de îmbunătățiri funciare. Degradarea solului pe terenurile în pantă datorită curgerii apei la suprafața terenului, antrenarea cu această apă a particulelor de sol, a îngrășămintelor și a reziduurilor de pesticide aplicate este un proces cu largă extindere și cu consecințe negative adesea extrem de grave, în timp, asupra stării de fertilitate a solului și asupra stării de calitate a terenurilor, drumurilor și apelor din aval. Intensitatea proceselor de eroziune depinde de caracteristicile climatice, prin frecvența ploilor torențiale, pedologice, prin rezistența solului la eroziune, de relief, prin înclinarea și lungimea

versanților, de caracteristicile covorului vegetal, știindu-se că pajiștile sunt mai puțin erodate decât terenurile arabile și mai depinde și de caracteristicile sistemului de agricultură practicat.

Se consideră de către agricultorii din zonă, de o importanță deosebită în prevenirea și combaterea eroziunii, în special a eroziunii de suprafață, aplicarea unor tehnici agricole specifice, iar acest lucru nu este posibil fără o organizare corespunzătoare a teritoriului, adesea mult diferită de organizarea teritoriului pe terenurile plane, neafectate de eroziune.

Esențial este ca lucrările solului și semănatul să se execute întotdeauna de-a lungul curbilor de nivel, deci perpendicular pe direcția pantei, deoarece în acest mod denivelările produse la arătură sau prașilă și chiar rândurile de plante diminuează intensitatea scurgerii apei pe pantă și a eroziunii. Ca urmare, parcelele cadastrale trebuie în mod obligatoriu direcționate pe terenurile în pantă, pe direcția arătată, ceea ce înseamnă necesitatea, adesea, a unor dimensiuni inferioare celor obișnuite pe terenuri fără eroziune, iar mai ales și foarte frecvent, a unor forme neregulate, în acord cu relieful natural al terenului. Mici abateri de la urmărirea exactă a curbilor de nivel sunt posibile pentru obținerea unor parcele de formă cât de cât dreptunghiulară. Astfel de abateri nu pot fi decât cu totul izolate. În această zonă cu climat umed sau semi-umed, parcelarea terenului trebuie să asigure scurgerea apei prin rigole slab înclinate, trasate de-a lungul parcelelor și având un deșeu asigurat prin canale sau șanțuri de obicei înierbate, amplasate la capătul unui grup de parcele, trasate astfel încât să nu aibă o înclinare care să prezinte pericol de eroziune de adâncime. Rețeaua drumurilor de exploatare pe terenurile în pantă trebuie să fie și ea foarte bine adaptată evitând orice înclinare care ar permite dezvoltarea eroziunii în adâncime de-a lungul drumului; este adesea necesară pe pante mari, trasarea drumurilor în serpentine, desigur, cu efecte nedorite, dar inevitabile, asupra dimensiunii și formei parcelelor cadastrale.

Un obiectiv conștientizat perfect la agricultorii din zonă, este acela de protecție a mediului. Acest obiectiv se referă la asigurarea condițiilor pentru prevenirea proceselor de degradare a solului și pentru reabilitarea terenurilor degradate.

Principalele aspecte de prevenire a proceselor de degradare se referă la:

- prevenirea eroziunii solului;
- asigurarea, pe terenurile irigate, a folosirii pentru udări a unor ape de calitate adecvată, respectiv fără conținut excesiv de săruri solubile și fără substanțe contaminante;
- evitarea excesului de îngrășăminte chimice, peste necesarul culturilor respective așa cum stabilesc specialiștii din agricultură prin studii agro-chimice efectuate periodic, îngrășăminte care s-ar putea acumula în sol deasupra unor nivele toxice sau, în cazul nitraților în special, s-ar putea leviga în adâncime, poluând apele freactice;
- evitarea poluării solului cu produse reziduale ale unor industrii sau altor activități economice, al deversării pe teren a unor cantități excesive de reziduuri de la marile exploatații zootehnice, sau al acumulării unor pesticide aplicate necontrolat pentru combaterea unor insecte, boli sau buruieni.

Agricultorii din zonă, știu că refuzul lor de a ține cont de diminuarea exponențială a potențialului productiv al solului în urma degradării lui prin eroziune, ar duce la asumarea răspunderii pentru o reducere importantă a garanțiilor pentru o dezvoltare durabilă.